

Omvang kindermishandeling in Nederland

(uit: Jan Willems, Kwetsbaarheid van kinderen: van kinderbescherming naar rechten van het kind? In: Frans Koenraadt en Marieke Liem (red.), *Doding van kinderen in gezinsverband*, Amsterdam: Rozenberg, 2007, in voorbereiding).

In april 2007 zijn twee onderzoeken bekend gemaakt over de omvang van kindermishandeling in Nederland. Deze bleek vele malen groter dan we tot nu toe dachten: meer dan eenderde van schoolgaande pubers heeft er mee te maken gehad; het wordt tweemaal vaker door professionalsesignaleerd dan eerder werd geschat. Het betreft:

1.) Francien Lamers-Winkelmann, Wim Slot, Bas Bijl en Anke Vijlbrief, *Scholieren Over Mishandeling [SOM]; Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*, VU Amsterdam en PI Research, Amsterdam/Duivendrecht, januari 2007, [Den Haag:] WODC, 2007.¹

2.) M.H. [Rien] van IJzendoorn, P. Prinzie, E.M. Euser e.a., *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*, Universiteit Leiden, Leiden Attachment Research Program, [Den Haag:] WODC, 2007.²

Beide onderzoeken zijn aangeboden aan de minister voor Jeugd en Gezin op 25 april 2007.³ Volgens de *NPM-2005* (Leidse studie) registreerden professionals (steekproef met 1.100 informanten) over 2005 kindermishandeling bij (naar schatting) 107.200 kinderen (0-18 jaar), ofwel bij drie procent van de circa 3,5 miljoen minderjarigen in Nederland. Minderjarigen zelf (1.845 scholieren uit de eerste vier leerjaren van het voortgezet onderwijs, dus gemiddeld van 12-16 jaar) rapporteerden, volgens de VU-studie (*SOM*), over 2005 kindermishandeling in 19,5 procent van de gevallen (bij extrapolatie 160.700 van de 824.000 scholieren uit de eerste vier leerjaren van het voortgezet onderwijs (circa 12-16 jarigen, gemiddelde leeftijd 14 jaar).⁴ De groep van 824.000 scholieren van gemiddeld 12-16 jaar is op zich ongeveer 23 procent van de circa 3,5 miljoen minderjarigen in Nederland. Als we grofweg verder zouden extrapoleren naar alle minderjarigen, zou 19,5 procent slachtoffers van kindermishandeling per jaar neerkomen op zo'n 700.000 slachtoffers in totaal – per jaar. (Een grove omrekeningsfactor van 18/4 van 160.000 leidt tot ongeveer hetzelfde – uiteraard grove – resultaat.) **Veelvuldig valt in de media te lezen dat in Nederland**

---

¹ Zie <www.pi-research.nl> en/of <www.wodc.nl>.

² Zie <www.leidenattachmentresearchprogram.eu> en/of <www.wodc.nl>.

³ Zie *Kamerstukken Tweede Kamer 2006-2007*, 31015, Kindermishandeling, nr. 1 (brief van de minister voor Jeugd en Gezin, 25 april 2007); <www.overheid.nl>, Officiële publicaties. Zie ook <www.jeugdengезin.nl>, Kamerstukken en/of Alle publicaties (op datum).

⁴ *SOM*, p. 61.

tussen de 107.000 en 160.000 kinderen per jaar slachtoffer van kindermishandeling zijn, dit zou dus grofweg moeten zijn tussen de 107.000 en 700.000 kinderen.

Dit betekent dat de absolute ondergrens is verdubbeld van 50.000 gevallen per jaar (oude schatting NIZW, nu het Nederlands Jeugdinstituut, Nji⁵) naar 107.000 (in 2005; *NPM-2005*). Deze ondergrens blijkt zelfs nog een kwart hoger te liggen dan het bodemcijfer van 80.000 gevallen per jaar, dat in 1998 (*Wie zal de opvoeders opvoeden?*) was becijferd.⁶ Maar bij zelfrapportage (*SOM*) ligt het bodemcijfer (er is in *SOM* sprake van onderrapportage) op een veelvoud van dit aantal, wellicht tot 700.000 per jaar.

Behalve het percentage van 19,5 slachtoffers over 2005, vermeldt de *SOM* een percentage van 37 van scholieren die ooit slachtoffer van kindermishandeling waren. Zelfs deze 'ruim een derde ooit slachtoffer' betreft eerder een onder- dan een overrapportage.⁷ Het gaat hierbij, met uitzondering van seksueel misbruik (alle gradaties: acht procent van de scholieren was hier ooit het slachtoffer van, vier procent was dat in 2005), om **'ernstige tot zeer ernstige feiten en omstandigheden' die 'aanzienlijke lichamelijke en/of geestelijke schade tot gevolg kunnen hebben.'**⁸ In de *SOM* zijn blanke ('autochtone') en HAVO- en VWO-leerlingen oververtegenwoordigd.⁹ Het is (mede) daarom aannemelijk dat ook de VU-studie nog een 'conservatieve' schatting betreft. Een complicerende factor bij vergelijkingen met buitenlands onderzoek is dat de *SOM*-scholieren gemiddeld over de eerste 14 jaar van hun leven, in plaats van over hun hele minderjarigheid, rapporteren.

Buitenlands onderzoek laat bij de VU-onderzoeksmethode (zelfrapportage) geen grote afwijkingen van de Nederlandse percentages zien. Bij de Leidse methode (registraties door professionals) ligt dat anders: de Nederlandse drie procent is beduidend hoger dan buitenlandse percentages. Dit lijkt mij des te opmerkelijker omdat Nederland geen meldplicht of verplichte meldcodes voor professionals kent.¹⁰

Omdat in Nederland ook in (rechtsgelerd) wetenschappelijke kring nog steeds te beluisteren valt dat het slechts bij 'vijf tot tien procent van de jongeren' misgaat, en dat 'die jongeren vrijwel altijd al bekend zijn bij vrijwillige hulpverlening of bij jeugdbescherming,'¹¹ licht ik dit gegeven er nogmaals uit: ruim een

---

⁵ Zie <www.nji.nl>.

⁶ Zie Jan C.M. Willems, *Wie zal de Opvoeders Opvoeden? Kindermishandeling en het Recht van het Kind op Persoonswording*, Den Haag: T.M.C. Asser Press, 1999, p. 571.

⁷ *SOM*, p. 67.

⁸ *SOM*, p. 68 en p. 62.

⁹ *SOM*, p. 57.

¹⁰ Zie ook *Kamerstukken Tweede Kamer 2006-2007*, 31015, Kindermishandeling, nr. 1 (brief van de minister voor Jeugd en Gezin, 25 april 2007), pp. 2-4.

¹¹ Hoogleraar jeugdrecht Mariëlle Bruning in *NRC Handelsblad* van 15/16

derde (37 procent) van de scholieren uit de *SOM*-studie zegt ooit te maken te hebben gehad met één of meer vormen van kindermishandeling.¹² Bij grove extrapolatie naar alle minderjarigen zou dit betekenen circa 1,3 miljoen (37 procent van circa 3,5 miljoen) minderjarigen in Nederland. Dit geeft uiteraard niet meer dan een speculatieve indicatie, maar dan toch wel een indicatie die aangeeft dat het hier niet om een maatschappelijk randverschijnsel gaat. Eerder betreft het een volksziekte.

---

september 2007, p. 3 (onder de kop 'Opvoeden gaat niet bij iedereen vanzelf goed').

¹² *Scholieren Over Mishandeling*, pp. 58-59.